

Cəmilə Qəzənfər qızı MUSAYEVA, i.f.d., dos.
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC),
Biznesin idarə edilməsi kafedrası müəllimi

Günəl İkrəm qızı ƏLİYEVA
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistr

TURİZM VƏ QONAQPƏRVƏRLİYİN GƏLƏCƏYİNİ FORMALAŞDIRAN TENDENSİYALAR

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi Turizm və qonaqpərvərlik sənayesinin gələcəyini formalaşdıran tendensiyaların araşdırılmasında məqsəd bu əsas sektorda dəyişikliklərə səbəb olan dinamik qüvvələri anlamaqdan ibarətdir. Qlobal səyahətlər inkişaf etməyə davam etdikcə, bu tendensiyaların müəyyən edilməsi sənayenin maraqlı tərəflərinə istehlakçı davranışında, texnoloji irəliləyişlərdə və ətraf mühit problemlərində dəyişiklikləri qabaqcadan görməyə imkan verir. Bu uzaqgörənlik müştəri təcrübələrini artırır, davamlı təcrübələri təmin edən və rəqabət üstünlüyünü qoruyan strateji təşəbbüslərin inkişafı üçün vacibdir. Bu tendensiyaları tədqiq etməklə, müəssisələr yaranan tələblərə uyğunlaşa, yeni imkanlardan istifadə edə və potensial riskləri azalda, nəticədə bir-biri ilə getdikcə daha çox əlaqəli olan dünyada inkişaf edə bilən davamlı və innovativ sənayeni inkişaf etdirə bilər.

Tədqiqatın metodu olaraq mövcud ədəbiyyatın hərtərəfli nəzərdən keçirilməsi, araşdırılması, məlumatların toplanması təhlili kimi müxtəlif metodlar olmuşdur.

Tədqiqatın nəticələri Turizm və qonaqpərvərlik sənayesinin gələcəyini formalaşdıran tendensiyaların tədqiqi bir neçə əsas dəyişikliyi üzə çıxarır. Rəqəmsal transformasiya, süni intellekt, virtual realıq və blokçeyn kimi texnologiyalarla müştərilərlə qarşılıqlı əlaqədə və əməliyyat səmərəliliyində inqilabi dəyişikliklərlə ön plandadır. Davamlılıq və eko-şüurlu səyahət diqqəti cəlb edir, çünki istehlakçılar ekoloji cəhətdən təmiz seçimlərə üstünlük verirlər və istiqamətlər yaşıl təşəbbüslərlə cavab verir. Təcrübəvi səyahətin artması ənənəvi görməli yerlərə nisbətən immersiv, mədəni cəhətdən orijinal təcrübələrə doğru keçidi göstərir. Bundan əlavə, sağlamlıq və təhlükəsizlik son qlobal pandemiyadan təsirlənərək, təkmilləşdirilmiş gigiyena protokollarına və çevik sifariş siyasətlərinə təkan verdi.

Açar sözlər: turizm, qonaqpərvərlik, sənaye, transformasiya, tendensiya.

JEL: P34

UOT: 338.2.

DOI: <https://doi.org/10.54414/IWSF3417>

Giriş

Son illərdə dayanıqlı və ekoloji cəhətdən təmiz turizm, səyahətçilər öz ekoloji izləri və səyahətlərinin yerli icmalara təsirindən daha çox xəbərdar olduqları üçün əhəmiyyətli dərəcədə cəlbedicilik qazanmışdır. Bu tendensiya, məqsəd müsbət sosial və iqtisadi faydaları maksimum dərəcədə artırmaqla yanaşı ətraf mühitə mənfi təsirləri minimuma endirmək olan məsuliyyətli səyahətə doğru daha geniş keçidi əks etdirir. Bu gün səyahətçilər enerjiyə qənaət, tullantıların azaldılması və ya yerli mədəniyyətlərə və

iqtisadiyyatlara dəstək vasitəsilə davamlılığını prioritetləşdirən istiqamətlər və yaşayış yerləri axtarırlar. Davamlı turizmin əsas aspektlərindən biri yaşıl sertifikatların və eko-etiketlərin qəbul edilməsidir. LEED (Enerji və Ətraf Mühitin Dizaynında Liderlik) və ya Yaşıl Qlobus kimi bu sertifikatlar ekoloji performans və davamlılıq təcrübələri üçün ciddi standartlar müəyyən edir. Bu sertifikatları qazanan otellər və turoperatorlar karbon emissiyalarının azaldılmasından tutmuş su və enerjiyə qənaətə qədər ekoloji təmiz əməliyyatlara sadıqlıqlarını nümayiş etdirirlər.

Səyahətçilər üçün bu sertifikatlar onların yaşayış yeri və ya tur seçiminin ətraf mühitin mühafizəsi dəyərlərinə uyğun olmasına zəmanət verir.

Qonaqpərvərlik sənayesində davamlı təcrübələr yalnız ətraf mühitlə bağlı narahatlıqlardan kənara çıxır. Bir çox otellər və kurortlar indi yerli icmalara və iqtisadiyyatlara dəstək olmaq üçün təşəbbüslər həyata keçirirlər. Bura yerli olaraq ərzaq və məhsulların alınması, yaxınlıqdakı ərəzilərdən işçilərin işə götürülməsi və icma layihələrinə sərmayə qoyuluşu daxil ola bilər. Yerli icmalarla güclü əlaqələri gücləndirməklə, turizm biznesləri mədəni irsin qorunmasına və iqtisadi imkanların təmin edilməsinə kömək edə bilər, turizmin toxunduğu ərəzilərə müsbət töhfə verməsini təmin edə bilər.

Səyahətçilər orijinal, təbiətə əsaslanan təcrübələr axtardıqca eko-turizm istiqamətləri getdikcə populyarlaşır. Bu istiqamətlərdə çox vaxt milli parklar, vəhşi təbiət qoruqları və dəniz qoruqları kimi qorunan təbii ərəzilər var ki, burada ziyarətçilər gəzinti, quş müşahidəsi və şnorkellə üzgüçülük kimi fəaliyyətlərlə məşğul ola bilərlər. Ekoturizm təkcə səyahət edənlər üçün immersiv təcrübə təqdim etmir, həm də təbiətin mühafizəsi səylərində mühüm rol oynayır. Giriş haqları və ekoturizm fəaliyyətləri bu təbii yaşayış yerlərinin və onlarda yaşayan növlərin qorunması üçün maliyyə vəsaiti yarada bilər. Eko-şüurlu səyahətçilərin yüksəlişi də səyahət sənayesində yeniliklərə təkan verir. Nəqliyyat üçün elektrik maşınlarından günəş enerjisi ilə işləyən yaşayış yerlərinə qədər texnoloji irəliləyişlər turizm müəssisələrinin davamlı şəkildə işləməsini asanlaşdırır. Bundan əlavə, davamlı səyahət variantlarını təşviq etmək və səyahətçiləri ekoloji cəhətdən təmiz təcrübələr haqqında maarifləndirmək üçün rəqəmsal platformaların istifadəsi artmaqdadır. Bu platformalar səyahətçilərə təkcə xoş deyil, həm də məsuliyyətli və davamlı səfərlər planlaşdırmağa kömək edə bilər.

Texnoloji innovasiyalar və rəqəmsal transformasiya

Turizm və qonaqpərvərlik sənayesi texnoloji yeniliklər və rəqəmsal irəliləyişlər əsasında dərin transformasiyadan keçir. Səyahətçilərin gözləntiləri inkişaf etdikcə, texnologiya qonaq təcrübəsinin artırılmasında, əməliyyatların

sadələşdirilməsində və nişan üçün yeni imkanların yaradılmasında mühüm rol oynayır. Süni intellektin yüksəlişindən tutmuş ağıllı texnologiyaların inteqrasiyasına qədər bu yeniliklər sənayenin necə işlədiyini və müştəriləri ilə qarşılıqlı əlaqəsini yenidən formalaşdırır. Süni intellekt (AI) turizm və otelçilik sektoruna təsir edən ən əhəmiyyətli texnoloji irəliləyişlərdən biridir. Süni intellektlə işləyən chatbotlar və virtual köməkçilər müştərilərə xidmət göstərmək, sorğuları idarə etmək və sifarişləri idarə etmək üçün getdikcə daha çox istifadə olunur. Bu alətlər 24/7 dəstək təklif edir, ümumi suallara dərhal cavab verir və ümumi səmərəliliyi artırır. Bundan əlavə, süni intellekt alqoritmləri müştərilərin seçimlərini və davranışlarını təhlil edərək, qonaq təcrübəsini artıran fərdi tövsiyələr və hədəflənmiş marketing strategiyalarına imkan yarada bilər.

Ağıllı otel texnologiyası rəqəmsal transformasiyanın əhəmiyyətli təsir göstərdiyi başqa bir sahədir. Əşyaların İnterneti (IoT) cihazları ilə təchiz olunmuş ağıllı otaqlar qonaqlara öz smartfonlarından və ya səsli əmrlərdən istifadə edərək işıqlandırma, temperatur və əyləncə sistemlərini idarə etməyə imkan verir. Bu yeniliklər təkcə rahatlığı artırmaqla yanaşı, doluluq və üstünlüklərə əsasən resurs istifadəsini optimallaşdırmaqla enerji səmərəliliyinə də töhfə verir. Bundan əlavə, mobil proqramlar və biometrik tanınma ilə təchiz edilmiş təmamsız qeydiyyat və açarsız giriş sistemləri standart halına gəlir və qonaqlara qüsursuz və gigiyenik təcrübələr təqdim edir. Virtual və genişlənmiş reallıq (VR və AR) texnologiyaları səyahətçilərin səyahətlərini planlaşdırma və təcrübə etmə tərzində inqilab edir. VR potensial ziyarətçilərə rezervasiya etməzdən əvvəl araşdırma aparmağa imkan verən istiqamətlər, otellər və attraksionların immersiv özləmələrini təklif edə bilər. Bu, xüsusilə uzun məsafəli və ya yüksək qiymətli səyahət qərarları üçün cəlbedici ola bilər. AR, digər tərəfdən, rəqəmsal məlumatları fiziki dünyaya yerləşdirməklə yerində təcrübələri artırır. Turistlər real vaxt tərcümələri, tarixi faktlar və ya istiqamətlər almaq üçün AR proqramlarından istifadə edərək səyahət təcrübələrini zənginləşdirir və onu daha interaktiv edə bilərlər [2, p.141].

Qabaqcıl rəqəmsal ödəniş sistemlərinin inteqrasiyası turizm və qonaqpərvərlik sənayesində daha bir mühüm inkişafdır. Mobil ödənişlərin, təmassız əməliyyatların və blokçeyn texnologiyasının artması ilə səyahət edənlər indi daha təhlükəsiz və rahat ödəniş seçimlərinə sahib olurlar. Apple Pay, Google Wallet və müxtəlif fintech həlləri kimi rəqəmsal pul kisələri və mobil ödəniş platformaları nağd pula ehtiyacı azaldaraq və ümumi səyahət təcrübəsini yaxşılaşdıraraq sürətli, təhlükəsiz əməliyyatlar aparmağa imkan verir. Blockchain, xüsusilə də, fırıldaqçılığı minimuma endirən və etibarını gücləndirən təhlükəsiz, şəffaf və səmərəli sifariş və ödəniş prosesləri üçün potensial təklif edir. Sənaye rəqəmsal transformasiyanı əhatə etdiyi üçün kibertəhlükəsizlik mühüm diqqət sahəsinə çevrilib. Rəqəmsal platformaların artan istifadəsi və böyük miqdarda fərdi məlumatların toplanması ilə bu məlumatı kibertəhlükələrdən qorumaq çox vacibdir. Qonaqpərvərlik biznesləri sistemlərini və müştəri məlumatlarını qorumaq üçün güclü kibertəhlükəsizlik tədbirlərinə sərmayə qoyurlar. Buraya məlumatların pozulmasının qarşısını almaq və müştəriləri ilə etibar yaratmaq üçün şifrələmə, çoxfaktorlu autentifikasiya və müntəzəm təhlükəsizlik auditiylərinin həyata keçirilməsi daxildir.

Fərdi və Təcrübəli Səyahət

Turizm və qonaqpərvərlik sənayesi unikal, uyğunlaşdırılmış təcrübələr axtaran müasir səyahətçilərin inkişaf edən üstünlükləri ilə idarə olunan fərdi və təcrübəyə əsaslanan səyahətləri getdikcə daha çox əhatə edir. Bu dəyişiklik fərdiləşdirmə, immersion və mənalı əlaqələrə diqqət yetirərək, səyahət xidmətlərinin dizayn və çatdırılma üsulunu dəyişdirir. Səyahətçilər standartlaşdırılmış paketlərdən uzaqlaşdıqca, fərdiləşdirilmiş marşrutlara və orijinal təcrübələrə tələbat sənayenin mənzərəsini yenidən formalaşdırır. Fərdi səyahət səyahətçilərin fərdi üstünlüklərini, maraqlarını və davranışlarını anlamaqla başlayır. Məlumat analitikası və müştəri münasibətlərinin idarə edilməsi (CRM) sistemlərindən istifadə edərək, səyahət şirkətləri müştərilərin seçimləri ilə bağlı dəyərli məlumatlar toplaya bilirlər. Bu, onlara macərə, sağlamlıq, kulinariya təcrübələri və ya mədəni immersion kimi xüsusi maraqlara cavab

verən fərdi tövsiyələr və marşrutlar təklif etməyə imkan verir. Fərdi səyahət hər bir səyahətin unikal olmasını təmin edərək, səyahətçi üçün daha qonaqbəxş və yaddaqalan təcrübə yaradır.

Fərdi səyahətin əsas aspektlərindən biri ənənəvi görməli yerlərdən kənara çıxan immersiv və təcrübəli fəaliyyətlərin yaradılmasıdır. Bu gün səyahətçilər yerli mədəniyyətlər, adət-ənənələr və icmalarla əlaqə yaratmaq imkanları axtarır, getdikləri yerlərlə daha dərin əlaqələr axtarırlar. Buraya yerli aşpazlarla yemək dərsləri, sakinlərin bələdçili turları və ya mədəniyyət festivallarında iştirak kimi fəaliyyətlər daxil ola bilər. Bu cür təcrübələr təyinatı daha dərindən başa düşməyi təklif edir və qalıcı xatirələr yaradır.

Sağlamlıq turizmi fərdi və eksperimental səyahətlərdə əhəmiyyətli bir tendensiyadır. Sağlamlığa və rifaha artan diqqətlə, bir çox səyahətçi istirahət, cavanlaşma və özünə qulluq təklif edən tətillər axtarır. Sağlamlıq istirahətləri, yoqa tətilləri və spa kurortları getdikcə populyarlaşır və meditasiya, fitnes və bütöv müalicə kimi fəaliyyətləri özündə birləşdirən fərdi sağlamlıq proqramları təklif edir. Bu təcrübələr səyahətçilərin fərdi ehtiyaclarını və məqsədlərini təmin etmək, fiziki və əqli rifahı təşviq etmək üçün nəzərdə tutulub. Macərə turizmi fərdiləşdirmənin əhəmiyyətli təsir göstərdiyi başqa bir sahədir. Macərə səyahətçiləri öz bacarıq səviyyələrinə və maraqlarına uyğun gələn fərdi təcrübələr axtarırlar, istər gəzinti, istərsə də sualtı dalış və ya ekstremal idman növləri. Tur operatorları indi xüsusi marşrutlar, ekspert bələdçilər və fərdiləşdirilmiş avadanlıqdan ibarət sifarişli macərə paketləri təklif edirlər. Bu fərdiləşdirmə səviyyəsi macərə axtaranların xüsusi istək və imkanlarına cavab verən təhlükəsiz və həyəcanverici təcrübəyə malik olmasını təmin edir [3, p.375].

Sosial media və texnologiyanın təsirini fərdi və təcrübə səyahətinə doğru istiqamətləndirmək olmaz. Səyahətçilər öz təcrübələrini getdikcə daha çox onlayn paylaşaraq başqalarını oxşar unikal sərgüzəştlər axtarmağa ruhlandırırlar. Sosial media platformaları səyahətin planlaşdırılmasına və qərarların qəbuluna rəhbərlik edə bilən istifadəçi tərəfindən yaradılan zəngin məzmun təqdim edir. Bundan əlavə, mobil proqramlar və rəqəmsal platformalar fərdiləşdirilmiş marşrutlar yaratmaq, unikal

təcrübələr sifariş etmək və real vaxt tövsiyələrinə daxil olmaq üçün alətlər təklif edir. Texnologiyanın bu inteqrasiyası səyahətin fərdiləşdirilməsini təkmilləşdirir və səyahətçilərin sifarişlə hazırlanmış təcrübələrdən zövq almasını asanlaşdırır.

Sağlamlıq və Təhlükəsizlik Narahatlıqları

COVID-19 pandemiyası kimi qlobal sağlamlıq böhranlarından sonra sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı narahatlıqlar turizm və qonaqpərvərlik sənayesində əsas məsələyə çevrilib. Pandemiya sektordakı zəiflikləri vurğuladı və sağlamlıq protokollarının və təhlükəsizlik tədbirlərinin yenidən qiymətləndirilməsinə səbəb oldu. Nəticədə, ciddi gigiyena standartlarının və innovativ təhlükəsizlik təcrübələrinin qəbul edilməsinə gətirib çıxaran həm səyahətçilərin, həm də işçilərin sağlamlığının və rifahının prioritetləşdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli dəyişiklik baş verdi. Pandemiya sonrası səyahət protokolları yüksək məlumatlılığın və ehtiyat tədbirlərinin yeni dövrünü təqdim etdi. Hava limanları, mehmanxanalar və digər səyahətlə bağlı müəssisələr temperatur yoxlamaları, sürətli testlər və sağlamlıq bəyannamə formaları daxil olmaqla hərtərəfli sağlamlıq müayinəsi proseslərini həyata keçiriblər. Təkmilləşdirilmiş təmizləmə və sanitariya prosedurları standart halına gəldi, yüksək toxunan səthlər tez-tez dezinfeksiya edilir. Bu tədbirlər yoluxma riskini azaltmaq və səyahət edənlərə səyahətlərinin təhlükəsizliyinə inam təmin etmək üçün nəzərdə tutulub [4, s.141].

Sağlamlıq sertifikatları sənaye daxilində təhlükəsizliyin təmin edilməsində mühüm komponent kimi ortaya çıxdı. Dünya Səyahət və Turizm Şurasının (WTTC) Təhlükəsiz Səyahət möhürü və Qlobal Biorisk Məsləhət Şurasının (GBAC) STAR akkreditasiyası kimi sertifikatlar müəssisənin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sağlamlıq və gigiyena protokollarına riayət etdiyini bildirir. Bu sertifikatlar səyahətçiləri əmin etməyə kömək edir ki, onların təhlükəsizliyi prioritetdir, onları rahatlıqla səyahət etməyə təşviq edir. Bu sertifikatları nümayiş etdirən otellər, hava yolları və tur operatorları çox vaxt daha etibarlı və etibarlı kimi qəbul edilir.

Səyahət sığortası da sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı narahatlıqlara cavab olaraq əhəmiyyətli təkamül gördü. Ənənəvi səyahət sığortası siyasətləri indi tibbi fəvqəladə hallar, sağlamlıq problemlərinə görə səfərlərin ləğvi və karantinlə bağlı xərclər üçün hərtərəfli əhatə dairəsi ilə artırılır. Səyahətçilər getdikcə gözlənilməz sağlamlıqla bağlı pozulmalardan qorunma təklif edən siyasətlər axtarırlar, bu da səyahət sığortasını mövcud iqlimdə səyahət planlaşdırmasının vacib komponentinə çevirir. Qonaqpərvərlikdə gigiyena standartları görünməmiş səviyyəyə yüksəldilib. Bir çox otellər və kurortlar hərtərəfli sanitariyası təmin etmək üçün elektrostatik çiləyicilər və UV-C işığı ilə dezinfeksiya kimi qabaqcıl təmizləmə texnologiyalarını mənimsəmişlər. Rəqəmsal qeydiyyat, mobil otaq açarları və onlayn konsyerj xidmətləri daxil olmaqla təmassız xidmətlər fiziki qarşılıqlı əlaqəni minimuma endirir və virusun ötürülməsi potensialını azaldır. Bu yeniliklər təkcə təhlükəsizliyi artırmaqla yanaşı, problemsiz və toxunulmaz təcrübələrə artan tələbatı da təmin edir.

Uzaqdan və təmassız xidmətlər sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı narahatlıqlara birbaşa cavab olaraq daha çox yayılmışdır. Rəqəmsal həllərin qəbulu qonaqlara fiziki təmas olmadan xidmət və məlumat əldə etməyə imkan verir. Məsələn, virtual turlar, rəqəmsal menyular və mobil ödəniş variantları bir çox müəssisələrdə standart halına gəlib. Bu texnologiyalar təkcə sağlamlığı qorumur, həm də ümumi səyahət təcrübəsini artıraraq daha çox rahatlıq və səmərəlilik təklif edir [1, s.5].

Sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı narahatlıqlar turizm və qonaqpərvərlik sənayesini əsaslı şəkildə dəyişdirdi. Səyahətçilərin inamını bərpa etmək üçün ciddi sağlamlıq protokollarının, təkmilləşdirilmiş təmizlik standartlarının və sağlamlıq sertifikatlarının qəbulu vacib hala gəldi. Səyahət sığortasının təkamülü və təmassız xidmətlərin yüksəlişi sağlamlıq baxımından şüurlu ictimaiyyətin ehtiyaclarını daha da həll edir. Sənaye bu yeni reallıqlara uyğunlaşmağa davam etdikcə, yüksək sağlamlıq və təhlükəsizlik standartlarının qorunması turizm və qonaqpərvərlik sektorunun dayanıqlığının və davamlılığının təmin edilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

İstehlakçı Demografik və Tercihlərinin Dəyişməsi

Turizm və qonaqpərvərlik sənayesi istehlakçıların demografik göstəriciləri və seçimlərinin dəyişməsi nəticəsində əhəmiyyətli transformasiyadan keçir. Yeni nəsillər yetkinləşdikcə və ictimai dəyərlər dəyişdikcə, insanların səyahət etmə tərzini və səyahət təcrübələrində axtarıqları şeylər inkişaf edir. Bu dəyişiklikləri başa düşmək müxtəlif və dinamik müştəri cəlb etmək və saxlamaq məqsədi daşıyan sənaye oyunçuları üçün çox vacibdir. Ən diqqətəlayiq demografik dəyişikliklərdən biri Millennials və Generation Z-nin artan təsiridir. Bu gənc səyahətçilər unikal, immersiv və orijinal səyahət təcrübələri axtararaq maddi varlıqdan daha çox təcrübəyə üstünlük verirlər. Onlar davamlılıq, mədəni əlaqəni və rəqəmsal əlaqəni qiymətləndirirlər. Rəqəmsal yerlilər olaraq, səyahətlərini planlaşdırarkən sosial mediaya və onlayn rəylərə çox etibar edirlər və maraqlarına və dəyərlərinə uyğun gələn fərdi tövsiyələrə üstünlük verirlər. Bu demografik, həmçinin səyahət istiqamətləri və xidmətləri seçərkən ekoloji təmizlik və sosial məsuliyyət kimi etik mülahizələrə daha çox üstünlük verir.

Tək və qadın səyahətçilərin artması sənayeni yenidən formalaşdıran başqa bir əhəmiyyətli tendensiyadır. Daha çox insan müstəqillik, özünü kəşf və çeviklik arzusu ilə təkbaşına səyahət etməyi seçir. Xüsusilə qadınlar təhlükəsiz və gücləndirici səyahət təcrübələri axtaran tək səyahət edənlərin artan seqmentidir. Bu, yalnız qadınlar üçün turlar, təhlükəsiz yerləşdirmə variantları və digər solo macərəçilərlə əlaqə yaratmaq üçün sosial imkanlar daxil olmaqla, xüsusi olaraq tək səyahət edənlər üçün hazırlanmış xidmətlərin və paketlərin inkişafına gətirib çıxardı. Ailələr müxtəlif yaş qruplarında birlikdə keyfiyyətli vaxt keçirməyə çalışdıqca çox nəsil ailə səfərləri getdikcə populyarlaşır. Bu səfərlər geniş maraqlara və fiziki qabiliyyətlərə cavab verən yaşayış yerləri və fəaliyyətlər tələb edir. Kurortlar və turoperatorlar uşaq proqramları və macərə turlarından tutmuş yaşlı ailə üzvləri üçün sağlamlıq və istirahət seçimlərinə qədər müxtəlif fəaliyyətləri əhatə edən ailə dostu paketlər təklif etməklə cavab verirlər. Məqsəd bütün ailə üzvlərinin birlikdə tətildən həzz

almasına imkan verən təcrübələr yaratmaq və daha güclü ailə bağlarını gücləndirməkdir [5, p.299].

Dəbdəbəli səyahətlər və büdcə səyahətləri istehlakçıların seçimlərində dəyişiklikləri müşahidə edir. Dəbdəbəli səyahətçilər yalnız zənginlikdən daha çoxunu təklif edən eksklüziv, fərdiləşdirilmiş təcrübə axtarırlar - onlar eksklüzivlik hissi və yerli mədəniyyətə immersiyanı təmin edən unikal, uyğunlaşdırılmış təcrübələr istəyirlər. Digər tərəfdən, büdcə səyahətçiləri getdikcə ən aşağı qiymət seçimlərindən daha çox pul üçün dəyər axtarırlar. Onlar təcrübələrə üstünlük verirlər və təyinatları ilə mənalı əlaqə təklif edən fəaliyyətlərə daha çox pul xərcləməyə hazırdırlar. Bu, yerli zövqlə şık, rahat yaşayış yerləri təklif edən büdcə dostu butik otellərin və hostellərin artmasına səbəb oldu. Sosial medianın səyahət seçimlərinə təsirini qiymətləndirmək olmaz. Instagram, TikTok və YouTube kimi platformalar səyahət meyllərinin və istiqamətlərinin formalaşmasında mühüm rol oynayır. Səyahətçilər təsir edənlərin və onların həmyaşıdlarının təcrübələrindən ilhamlanır, bu da vizual olaraq cəlbedici və paylaşıla bilən istiqamətlərin və fəaliyyətlərin populyarlığına səbəb olur. Bu tendensiya istiqamətləri və qonaqpərvərlik provayderlərini səyahətçiləri cəlb etmək və cəlb etməkdə sosial medianın gücünü dərk edərək, Instagram-a uyğun təcrübə və şərait yaratmağa sövq etdi.

Nəticə olaraq, turizm və qonaqpərvərlik sənayesi müasir səyahətçilərin dəyişən demografik xüsusiyyətlərinə və üstünlüklərinə uyğunlaşmalıdır. Millennials və Nəsil Z ehtiyaclarını və istəklərini başa düşmək, tək və qadın səyahətçilərə xidmət göstərmək, çox nəsil ailələri yerləşdirmək və həm dəbdəbəli, həm də büdcə səyahətçilərinin tələblərini balanslaşdırmaqla sənaye daha uyğun və cəlbedici təkliflər yarada bilər. Bundan əlavə, sosial medianın təsirindən istifadə etmək səyahət tendensiyalarının formalaşmasında və yeni müştərilərin cəlb edilməsində mühüm rol oynamağa davam edəcək. İstehlakçı seçimləri inkişaf etdikcə, sənayenin uyğunlaşma və innovasiya qabiliyyəti onun uğurunun açarı olacaq.

Nəticə

Turizm və qonaqpərvərlik sənayesi insanların səyahət və təcrübə istiqamətlərini yenidən müəyyən edən inkişaf etməkdə olan tendensiyaların birləşməsindən irəli gələn böyük transformasiya ərəfəsindədir. Davamlılığı, texnoloji innovasiyaları, fərdiləşdirilmiş səyahətləri, artan sağlamlıq və təhlükəsizlik narahatlıqlarını və dəyişən istehlakçı demoqrafikasını əhatə edən bu tendensiyalar birlikdə sənayenin daha uyğunlaşan, məsuliyyətli və istehlakçı mərkəzli olduğu gələcəyə işarə edir. Davamlılıq artıq niş məsələ deyil, müasir turizmin mərkəzi prinsipidir. Səyahətçilər ekoloji cəhətdən daha şüurlu olduqca, ekoloji təmiz təcrübələrə tələbat artır. Davamlı təcrübələri birləşdirən otellər və turoperatorlar təkcə təbii və mədəni mühitin qorunmasına kömək etmir, həm də ekoloji şüurlu səyahətçilərin artan seqmentini cəlb edir. Bu tendensiya cəmiyyətə müsbət təsir göstərərək ətraf mühitə təsirini minimuma endirmək üçün sənayenin məsuliyyətini vurğulayır.

Texnoloji irəliləyişlər səyahət təcrübəsinin hər aspektində inqilab edir. Süni intellektə əsaslanan müştəri xidməti və ağıllı otel texnologiyalarından tutmuş immersiv virtual realıq turlarına və güclü rəqəmsal ödəniş sistemlərinə qədər texnologiya səyahətçilər üçün rahatlığı, fərdiləşdirməni və təhlükəsizliyi artırır. Sənayenin bu yenilikləri mənimsəməsi təkcə texnologiyadan xəbərdar olan istehlakçıların inkişaf edən gözləntilərinə cavab vermir, həm də səmərəliliyi və əməliyyat mükəmməlliyini artırır. Fərdi və təcrübəyə əsaslanan səyahət sənayenin yaddaqalan səyahətlər yaratmaq üçün yanaşmasını yenidən formalaşdırır. Bu gün səyahət edənlər məşhur görməli yerləri ziyarət etməkdən daha çox şey axtarırlar; şəxsi maraqları və dəyərlərinə uyğun gələn unikal, orijinal təcrübələr arzulayırlar. Məlumat analitikasından istifadə etməklə və səyahətçilərin seçimlərinin müxtəlifliyini əhatə etməklə, sənaye səyahətçilər və onların təyinat yerləri arasında daha dərin əlaqələri gücləndirərək yüksək dərəcədə fərdiləşdirilmiş və zənginləşdirici təcrübələr təklif edə bilər.

Sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı narahatlıqlar son illərdə artaraq sənayeni səyyahların rifahını təmin etmək üçün ciddi protokollar və innovativ təcrübələr qəbul etməyə

məcbur edir. Təkmil gigiyena standartları, sağlamlıq sertifikatları, hərtərəfli səyahət sığortası və təmassız xidmətlər səyahət ekosisteminin vacib komponentlərinə çevrilib. Bu tədbirlər təkcə riskləri azaldır, həm də sənayenin bərpası və gələcək dayanıqlılığı üçün çox vacib olan səyahətçilərin inamını artırır. Dəyişən demoqrafik və səyahətçilərin üstünlükləri dinamik və çevik yanaşma tələb edir. Gənc nəsillər, solo macəraçılar, çox nəsil ailələr və həm dəbdəbəli, həm də büdcə səyahətçiləri müxtəlif gözləntilər gətirdikcə, sənaye bu müxtəlif ehtiyacları qarşılamaq üçün davamlı olaraq uyğunlaşmalıdır. Sosial medianın təsiri paylaşılma ilə və cəlbədiçi təcrübələr yaratmağın vacibliyini daha da artırır. Bu dəyişiklikləri qəbul etmək sənayenin aktual qalmasına və geniş və inkişaf edən müştəri bazasına cəlb olunmasına imkan verəcəkdir.

Yekun olaraq, turizm və qonaqpərvərlik sənayesinin gələcəyi yenilik, uyğunlaşma, davamlılıq və fərdiləşdirmə öhdəliyi tələb edən bir sıra güclü tendensiyalar tərəfindən formalaşır. Bu dəyişiklikləri qəbul etməklə sənaye nəinki son çağırışlardan xilas ola bilər, həm də getdikcə daha mürəkkəb və dinamikləşən global mənşərdə inkişaf edə bilər. Müvəffəqiyyətin açarı ətraf mühitin mühafizəsi və texnoloji tərəqqiyə diqqət yetirməklə müasir səyahətçilərin nüanslı ehtiyaclarını başa düşmək və onlara cavab verməkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Bahar O. "Ekonomik açıdan bölgəsel kalkınmada turizm sektorünün yeri və önemi", Muğla Üniversitesi Sosial Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 2017, s.1-19.
2. Crouch G.I., Ritchie J.B. "Tourism, competitiveness, and societal prosperity", Journal of business research, 44(3), 2019, p.137-152.
3. Dwyer L., Kim J. "Destination competitiveness: determinants and indicators", Current issues in tourism, 6(5), 2013, p.369-414.
4. Hüseynov İ., Əfəndiyeva N. "Turizmin əsasları". Bakı, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, 2007, 245 səh.
5. Riley M., Szivas E. "Tourism employment and poverty: revisiting the supply curve" Tourism Economics, 15(2), 2019, p.297-305.

Джамиля Газанфар МУСАЕВА
Преподаватель кафедры "Управление бизнесом" Азербайджанского Государственного
Экологического Университета, доцент, доктор философии по экономике
E-mail: musayeva.jamila79@gmail.com

Гюнель Икрам АЛИЕВА
Азербайджанского Государственного Экологического Университет, магистрант
E-mail: guneliyevaa@mail.ru

ТЕНДЕНЦИИ, ФОРМИРУЮЩИЕ БУДУЩЕЕ ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА И ГОСТЕПРИИМСТВА

Резюме

Цель исследования При изучении тенденций, формирующих будущее индустрии туризма и гостеприимства, цель состоит в том, чтобы понять динамические силы, вызывающие изменения в этом ключевом секторе. Поскольку глобальный туризм продолжает развиваться, выявление этих тенденций позволяет заинтересованным сторонам отрасли предвидеть изменения в поведении потребителей, технологические достижения и экологические проблемы. Такое предвидение имеет решающее значение для разработки стратегических инициатив, которые улучшают качество обслуживания клиентов, обеспечивают устойчивый опыт и поддерживают конкурентные преимущества. Изучая эти тенденции, предприятия могут адаптироваться к возникающим требованиям, воспользоваться новыми возможностями и снизить потенциальные риски, в конечном итоге развивая устойчивую и инновационную отрасль, которая может процветать во все более взаимосвязанном мире.

В качестве метода исследования использовались различные методы, такие как всесторонний обзор существующей литературы, исследования, сбор данных, анализ.

Результаты исследования Анализ тенденций, определяющих будущее индустрии туризма и гостеприимства, выявил несколько ключевых изменений. Цифровая трансформация находится на переднем крае благодаря таким технологиям, как искусственный интеллект, виртуальная реальность и блокчейн, которые революционизируют взаимодействие с клиентами и операционную эффективность. Устойчивое развитие и экологичные путешествия набирают обороты, поскольку потребители отдают предпочтение экологически чистым вариантам, а направления отвечают экологическими инициативами. Рост числа экспериментальных путешествий представляет собой сдвиг в сторону захватывающих, культурно аутентичных впечатлений вместо традиционных осмотров достопримечательностей. Кроме того, недавняя глобальная пандемия повлияла на здоровье и безопасность, что привело к улучшению гигиенических протоколов и гибкой политике заказа.

Ключевые слова: *туризм, гостеприимство, индустрия, трансформация, тренд.*

Jamila Gazanfar MUSAYEVA,

Azerbaijan State Economic University, Teacher of the Department of Business Administration
E-mail: musayeva.jamila79@gmail.com

Gunel Ikram ALİYEVƏ,

Azerbaijan State University of Economics, master.
Istiglaliyet Street 6, Baku, Azerbaijan. E-mail: guneliyevaa@mail.ru

Summary

RENDS SHAPING THE FUTURE OF THE TOURISM AND HOSPITALITY INDUSTRY

Abstract

Purpose of the study In examining the trends shaping the future of the tourism and hospitality industry, the aim is to understand the dynamic forces driving change in this key sector. As global travel continues to evolve, identifying these trends allows industry stakeholders to anticipate changes in consumer behavior, technological advances, and environmental issues. This foresight is critical to developing strategic initiatives that enhance customer experiences, deliver sustainable experiences, and maintain competitive advantage. By exploring these trends, businesses can adapt to emerging demands, take advantage of new opportunities and mitigate potential risks, ultimately developing a sustainable and innovative industry that can thrive in an increasingly interconnected world.

As a method of research, there were various methods such as comprehensive review of existing literature, research, data collection analysis.

Research Findings An examination of the trends shaping the future of the tourism and hospitality industry reveals several key changes. Digital transformation is at the fore with technologies such as artificial intelligence, virtual reality and blockchain revolutionizing customer interactions and operational efficiency. Sustainability and eco-conscious travel are gaining traction as consumers favor eco-friendly options and destinations respond with green initiatives. The rise of experiential travel represents a shift toward immersive, culturally authentic experiences over traditional sightseeing. Additionally, health and safety has been impacted by the recent global pandemic, prompting improved hygiene protocols and flexible ordering policies.

Key words: *tourism, hospitality, industry, transformation, trend.*